

ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗАЦІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Дивідендна політика – одна з складових загальної фінансової політики акціонерного товариства, спрямована на ріст ринкової вартості акцій. Вона полягає в оптимізації пропорцій між тією частиною отриманого доходу, що йде на споживання, і тією, яку капіталізують.

Дивідендна політика визначає дії корпорації як юридичної особи під час розподілу чистого прибутку між акціонерами і корпорацією.

Інші автори трактують визначення як дивідендна політика — це набір цілей і завдань, які ставить перед собою керівництво підприємства у галузі виплати дивідендів, а також сукупність методів і засобів їх досягнення. В свою чергу дивідендна політика складається з дивідендів, які виплачуються акціонерам.

Щоб детальніше розглянути дивідендну політику потрібно розглянути поняття «дивіденди».

Згідно з п.4 П(С)БО 15 «Дохід», *дивіденди* — це частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства. [6] Тобто дивіденди дозволяється виплачувати тоді, коли за даними бухгалтерського обліку підприємства отримано чистий прибуток.

У інших джерелах дивіденд — це періодичні платежі корпорації її акціонерам. Вони можуть бути в грошовій формі, а також у вигляді акцій та в натуральній формі. Перші виплачуються з чистого прибутку, другі — з нових емісій акцій. Привілейовані акції є фінансовими інструментами з фіксованим доходом, тому дивіденд не залежить від руху прибутку. Звичайні акції прямо визначаються розмірами чистого прибутку та його розподілом між корпорацією як юридичною особою й акціонерами (фізичними або юридичними особами).

Дивіденди, що виплачуються за звичайними акціями у грошовій формі, можуть бути таких видів: регулярні; додаткові; спеціальні; ліквідаційні.

До основних факторів, що зумовлюють конкретний зміст дивідендної політики компанії, відносять:

1. Стадію життєвого циклу підприємства. На ранніх стадіях пріоритетним напрямком використання чистого прибутку є інвестиційний розвиток, що обмежує виплату дивідендів. На пізніх стадіях, навпаки, стабілізуються темпи зростання прибутку, і дивідендні виплати можуть суттєво підвищуватися.

2. Інтенсивність інвестиційних процесів на підприємстві. Необхідність розширеного відтворення та наявність високоефективних інвестиційних проектів потребують значної капіталізації прибутку і зменшують розмір фонду дивідендних виплат.

3. Вартість залучення фінансових ресурсів з альтернативних джерел та їх доступність на фінансовому та грошово-кредитному ринках. Чим дорожчі зовнішні фінансові ресурси, тим більшу частину прибутку потрібно реінвестувати.

4. Рівень кредитоспроможності підприємства і його можливості щодо залучення додаткового позикового капіталу. Якщо ще не повністю використана позикова місткість підприємства і є можливість пролонгувати або залучити додаткові довгострокові кредити, зменшується потреба в нарощенні акціонерного капіталу, і дивідендна політика може бути більш виваженою.

5. Фінансові обмеження. Необхідність першочергового погашення заборгованості за зобов'язаннями з фіксованими виплатами (кредитами, облігаціями, привілейованими акціями) зменшує дивідендний коридор, в рамках якого може здійснюватися дивідендна політика.

6. Договірні обмеження. Акціонерне товариство при виборі методів і форм виплати дивідендів повинно дотримуватися договірних обмежень, включених в його установчі документи.

7. Склад акціонерів та їх пріоритети. Дрібні акціонери (в тому числі пенсіонери, працівники-акціонери) зацікавлені у збільшенні дивідендів і, відповідно, у підвищенні коефіцієнта виплат дивідендів. І, навпаки, високодохідні акціонери (в тому числі стратегічні інвестори) зацікавлені у зменшенні сумарних податків

8. Рівень дивідендних виплат конкурентами та ризик втрати контролю над підприємством. Низький рівень дивідендів порівняно з конкуруючими фірмами може призвести до суттєвого зменшення ринкової ціни акцій та їх масового розпродажу, що може збільшити ризик фінансового захоплення підприємства конкурентами.

Розробка ефективної дивідендної політики базується на використанні певних принципів, які в свою чергу пливають також на бухгалтерський облік (табл. 1).

Вплив принципів дивідендної політики на бухгалтерський облік

Принцип	Вплив
збалансування різноманітних інтересів акціонерів, кредиторів та самого акціонерного товариства як суб'єкта господарювання	Облікова політика, склад ревізійної комісії, розподіл прибутку, Управлінська звітність
врахування впливу інфляції на рівень дивідендних виплат акціонерам і обсяг реінвестованого чистого прибутку підприємства	Вплив на бухгалтерський облік згідно П(С)БО 21
використання не менше 5 % чистого прибутку на формування резервного фонду акціонерного товариства до досягнення ним 25 % статутного фонду;	Розподіл прибутку, облікова політика, використання 44 рахунку (Нерозподілені прибутки)
врахування різниці в інтересах дрібних і великих інвесторів	Облікова політика, розподіл прибутку
формування і збереження основного контингенту акціонерів, яких задовольняє дивідендна політика підприємства	Облікова політика, розподіл прибутку
розумне поєднання грошових і негрошових форм виплати дивідендів	Використання при нарахуванні різних рахунків 28(Товари),73(Інші фінансові доходи)
врахування асиметричної інформації, тобто різного ступеня інформованості акціонерів і менеджерів про реальний стан справ і перспективи розвитку підприємства	Управлінська звітність
врахування фактору ризику	Облікова політика

Саме ці принципи допомагають у формуванні дивідендної політики, адже у акціонерних товариствах вона відіграє важливу роль. Тому що потрібно розподіляти певну суму отриманих коштів між учасниками товариства для продовження фінансування діяльності та удосконалення активів підприємства. Саме ефективна розробка дивідендної політики може призвести до збільшення надходження коштів до підприємства. Розглянувши данні принципи можна прийти до висновку, що головну роль у дивідендній політиці відіграє ставлення та відношення до акціонерів підприємства.

До основних показників, що характеризують ефективність дивідендної політики, відносять:

1. Коефіцієнт виплати або дивідендний вихід характеризує пропорції розподілу чистого прибутку (після погашення фіксованих зобов'язань) на виплату дивідендів та фінансування інвестиційних потреб. До фіксованих зобов'язань належить виплата за рахунок прибутку основної суми боргу за кредитом, погашення облігаційних позик, виплата дивідендів за привілейованими акціями.

2. Рівень доходності акцій характеризує розмір доходу, отриманий акціонерами на кожну гривню, вкладену в акції.

3. Акціонерні товариства для оцінки розробленої політики визначають показник, аналогічний РДЛ, за результатами сумарної оцінки всіх дивідендних виплат і вкладеного акціонерного капіталу.

4. Коефіцієнт співвідношення ціни та доходу на акцію.

Крім перелічених показників для оцінки ефективності дивідендної політики можна використовувати показники зростання ринкової вартості акцій.

Суттєву роль у розширенні діяльності підприємства відіграє дивідендна політика. Оптимально визначена дивідендна політика сприяє економічному зростанню підприємства за рахунок збільшення власного капіталу як за рахунок приросту нерозподіленого прибутку, так і за рахунок залучення нових інвесторів. Дивідендна політика включає в себе: методи визначення фонду дивідендів; форми оплати дивідендів, розмір дивідендів на акцію чи частку в статутному капіталі.

Дивідендна політика підприємства має бути достатньо обґрунтованою і відома інвесторам як дійсним, так і майбутнім.

В свою чергу дивідендна політика має певний вплив на бухгалтерський облік, в першу чергу в залежності від часток учасників та форми виплати, в загальному внаслідок роботи з дивідендами з'являються типові господарські операції (табл. 2).

Типові господарські операції за дивідендами

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
В емітента:		
Нараховані дивіденди засновникам	443	671
До виплати дивідендів перераховано авансовий внесок податку на прибуток	641	311
Виплачені дивіденди	671	311
Здійснено залік авансового внеску з податком на прибуток за поточний період (сума авансового внеску є меншою від податку на прибуток, тому зарахування здійснюється у повній сумі)	641	641
Виплачені дивіденди в натуральній формі	671	702
В одержувачів:		
Нараховані дивіденди до отримання	373	731
Отримані дивіденди на поточний рахунок	311	373
Нараховані дивіденди до отримання в натуральній формі	28	373

Окрім безпосереднього впливу на введення бухгалтерського обліку, дивідендна політика в будь-якому разі впливає саме на організацію обліку підприємства. Підприємство в будь-якому разі вказує свою дивідендну політику у наказі про облікову політику. Саме там визначені аспекти про можливу форму виплати дивідендів та способи їх нарахування.

Отже з розглянувши основні аспекти дивідендної політики та впливу її на облік, ми можемо зробити відповідні висновки, щодо важливості правильного її вибору. Дивідендна політика має бути вибрана виходячи з можливостей та стану підприємства, так як саме підприємство зобов'язується виконувати розрахунки з акціонерами та з бюджетом. Окрім того реалізація дивідендної політики допоможе виявити наявні резерви для подальшого їх використання та отримання прибутку. Таким чином ми можемо бачити що, дивідендна політика є одним з важливих інструментів в керуванні підприємством, а сама її реалізація можливістю успішного підприємництва та дотримання інтересів всіх акціонерів.